

สถานการณ์การตกรน้ำ จมน้ำของเด็กในประเทศไทยปี พ.ศ. 2557

สุชาดา เกติมงคลการ และส้ม เอกเฉลิมเกียรติ

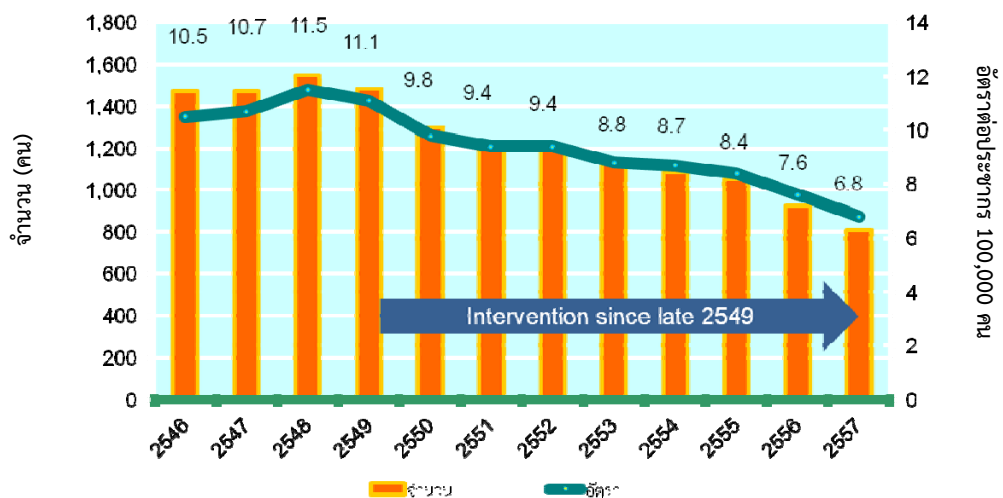
สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค

E-mail: jew_suchada@hotmail.com, som_atat@yahoo.com

รายงานการจมน้ำระดับโลก (Global Report on Drowning) ขององค์การอนามัยโลก⁽¹⁾ พบว่าในแต่ละปีมีคนจมน้ำเสียชีวิตสูงถึง 372,000 คน คนที่จมน้ำเสียชีวิตมากกว่าร้อยละ 50 อยู่ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี ทั้งนี้ในกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี พบว่าการจมน้ำเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับที่ 3 รองจากโรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบ (Meningitis) และเอดส์ (HIV) โดยมีจำนวนการเสียชีวิตปีละ 140,219 คน

ประเทศไทยในกลุ่มเด็กไทยอายุต่ำกว่า 15 ปี การจมน้ำเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับหนึ่งในทุกสาเหตุทั้งโรคติดเชื้อและไม่ติดเชื้อ⁽²⁻⁴⁾ อัตราการเสียชีวิตต่อประชากรแสนคน (ปี พ.ศ. 2548 - 2557) อยู่ในช่วง 6.8-11.5⁽⁵⁾ และมีจำนวนการเสียชีวิตเฉลี่ยปีละ 1,177 คนหรือวันละ 3.2 คน (ภาพที่ 1) อัตราป่วยตาย (Case Fatality Rate) จากการจมน้ำ เท่ากับร้อยละ 37.2⁽⁶⁾

ภาพที่ 1 จำนวนและอัตราการเสียชีวิตต่อประชากร 100,000 คน ของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จากการตกรน้ำ จมน้ำ ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2546 - 2557

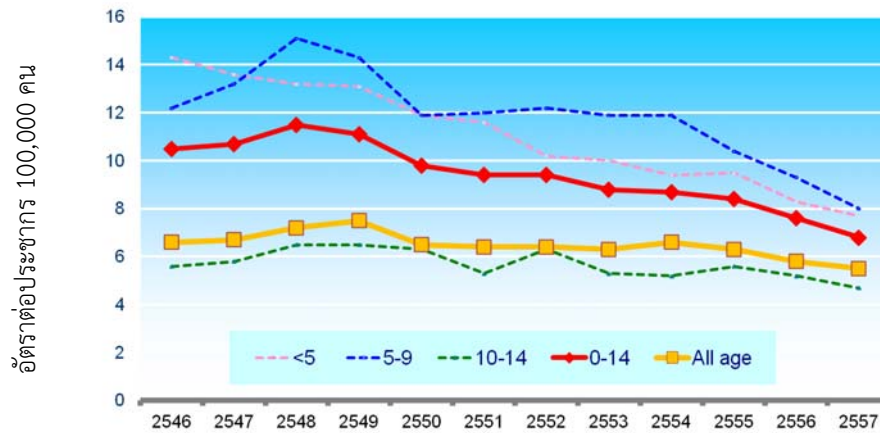

แหล่งข้อมูล: ข้อมูลสมรรถบัตร. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

วิเคราะห์: สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

กลุ่มประชากรที่เสี่ยงได้แก่ เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ซึ่งมีสัดส่วนการเสียชีวิตจากการตกรน้ำ จมน้ำสูงถึงร้อยละ 30 ของทุกกลุ่มอายุ โดยเฉพาะเพศชายมีอัตราการเสียชีวิตสูงกว่าเพศหญิงประมาณ 2 เท่าตัว เด็กอายุ 5-9 ปีมีอัตราการเสียชีวิตสูงกว่าในทุกกลุ่มอายุ (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 อัตราการเสียชีวิตต่อประชากร 100,000 คน ของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จากการตกน้ำ จมน้ำ ประเทศไทย จำแนกตามกลุ่มอายุ ปี พ.ศ. 2546 – 2557

แหล่งข้อมูล: ข้อมูลมรณบัตร. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

วิเคราะห์: สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

จากข้อมูลการเฝ้าระวังพบว่าเด็กมักจะจมน้ำเสียชีวิตพร้อมกันครั้งละหลายๆ คน เนื่องจากเด็กไม่รู้วิธีการเอาชีวิตรอดในน้ำและวิธีการช่วยเหลือที่ถูกต้องจึงมักกระโดดลงไปช่วยคนที่ตกน้ำ และจากการศึกษาของสำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรคพบว่าเด็กไทยอายุต่ำกว่า 15 ปี ว่ายน้ำเป็นร้อยละ 23.7 และว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอดได้ (มีความรู้เรื่องความปลอดภัยทางน้ำ ทักษะการเอาชีวิตรอด และทักษะการช่วยเหลือ) เพียงร้อยละ 4.4 ทั้งนี้เด็กที่เรียนหลักสูตรว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอดจะมีความรู้เรื่องความปลอดภัยทางน้ำ ทักษะการเอาชีวิตรอดในน้ำ และทักษะการช่วยผู้ประสบภัยทางน้ำ มากกว่าคนที่ไม่ได้เรียนถึง 7.4 เท่า, 20.7 เท่า และ 2.7 เท่า ตามลำดับ⁽⁷⁾

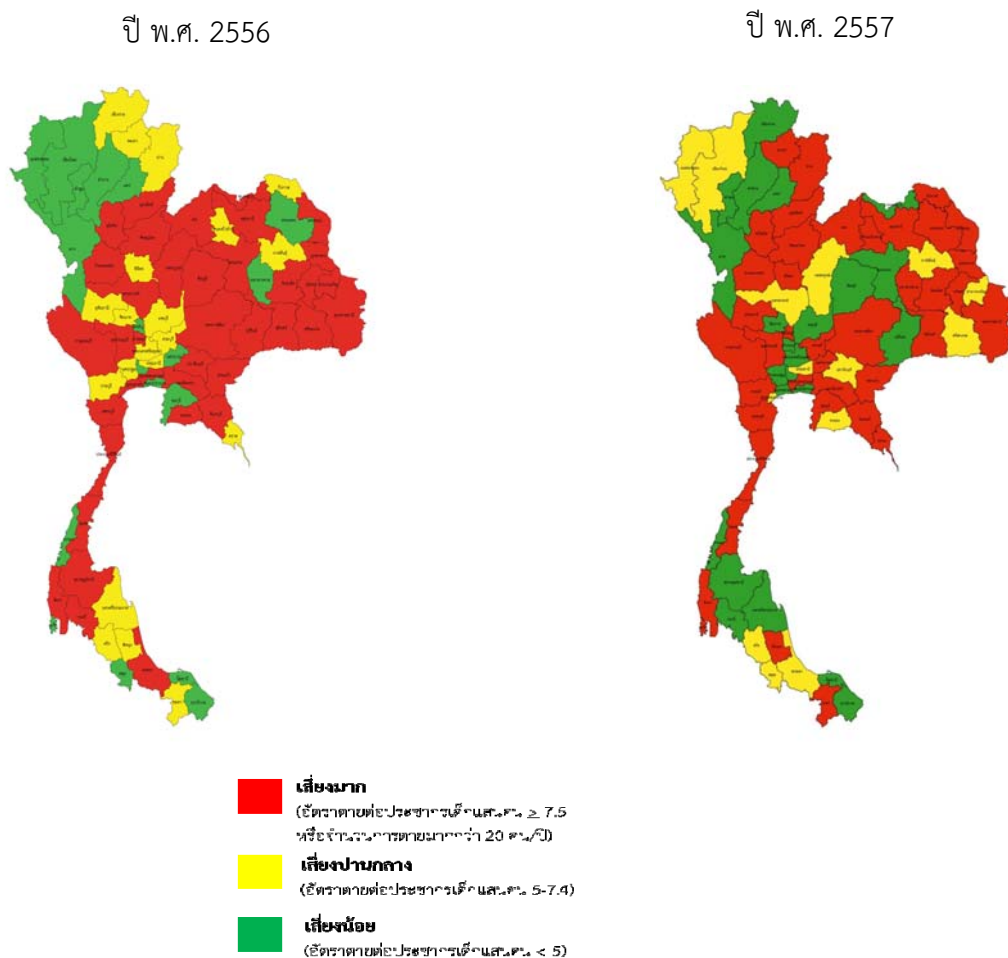
ช่วงเดือนเมษายนเป็นช่วงที่มีเด็กจมน้ำเสียชีวิตมากที่สุด เท่ากับ 148 คน รองลงมาคือมีนาคม มีจำนวน 129 คนและพฤษภาคม 125 คน ซึ่งช่วงดังกล่าวเป็นช่วงปิดภาคการศึกษา⁽⁵⁾ ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2555 และ 2556 พบว่าในช่วงวันธรรมดามีการเสียชีวิตจากการจมน้ำสูงกว่าช่วงวันเสาร์ อาทิตย์ (แตกต่างกันก่อนหน้านั้นที่พบว่าวันเสาร์ อาทิตย์จะมีการจมน้ำสูงสุด) ทั้งนี้ช่วงเวลา 12.00 - 17.59 น. ยังคงเป็นช่วงที่มีการเกิดเหตุสูงสุด สถานที่ที่เด็กตกน้ำ จมน้ำอยู่ที่บ้าน และบริเวณบ้าน สูงที่สุด (ร้อยละ 38.5)⁽⁶⁾

แหล่งน้ำที่มีเด็กเสียชีวิตจากการตกน้ำ จมน้ำสูงที่สุด คือ แหล่งน้ำธรรมชาติ (ร้อยละ 49.4) รองลงมาคือสระว่ายน้ำ (ร้อยละ 6.9) และอ่างอาบน้ำ (ร้อยละ 4.6) การตีมีแอลกอฮอล์ก่อนลงเล่นน้ำเป็นปัจจัยเสี่ยงหนึ่งที่ก่อให้เกิดการตกน้ำ จมน้ำ เด็กอายุ 10-14 ปีที่บาดเจ็บรุนแรงจากการตกน้ำ จมน้ำมีการตีมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 3.03⁽⁶⁾

เด็กในแต่ละกลุ่มอายุจะมีความเสี่ยงต่อการจมน้ำแตกต่างกัน^(2,4, 8) โดยเด็กเล็ก (อายุต่ำกว่า 5 ปี) การทรงตัวมักไม่ดี เนื่องจากมวลสารของศีรษะยังมีสัดส่วนสูง จุดศูนย์ถ่วงอยู่สูง จึงทำให้ล้มในท่าที่ศีรษะที่มลงได้ง่าย จึงมักพบเด็กจมน้ำสูงในแหล่งน้ำภายในบ้านหรือบริเวณรอบๆ บ้าน เช่น ถังน้ำ กะละมัง บ่อน้ำ แอ่งน้ำ ส่วนเด็กอายุมากกว่า 5 ปี เด็กเริ่มโตและซน จะเริ่มออกไปเล่นนอกบ้าน ประกอบกับเด็ก/ผู้ดูแล/ชุมชนไม่รู้สึกลัวแหล่งน้ำเป็นความเสี่ยงต่อเด็ก ดังนั้นแหล่งน้ำที่พบเด็กจมน้ำสูงคือ แหล่งน้ำขุดเพื่อการเกษตร และแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (แม่น้ำ คลอง บึง ฯ)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราการเสียชีวิตที่สูงที่สุด รองลงมาคือ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ เมื่อจำแนกการเสียชีวิตเป็นรายจังหวัดโดยใช้ฐานข้อมูลปี พ.ศ. 2557 พบว่า จังหวัดในเขตพื้นที่เสี่ยงมาก (พื้นที่สีแดง) อัตราการเสียชีวิตต่อประชากรแสนคนมากกว่าหรือเท่ากับ 7.5 หรือจำนวนคนเสียชีวิตตั้งแต่ 20 คนขึ้นไป มีจำนวน 40 จังหวัด ได้แก่ สระบุรี สิงห์บุรี นครนายก ตราด สระแก้ว ฉะเชิงเทรา ชลบุรี จันทบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี สุรินทร์ นครราชสีมา เลย หนองบัวลำภู บึงกาฬ อุดรธานี มหาสารคาม ร้อยเอ็ด มุกดาหาร ยโสธร อุบลราชธานี นครพนม สกลนคร พิจิตร อุทัยธานี กำแพงเพชร อุดรดิตถ์ พิษณุโลก สุโขทัย น่าน พะเยา ชุมพร ภูเก็ต พังงา ยะลา พัทลุง และกรุงเทพมหานครจังหวัดในเขตพื้นที่เสี่ยงปานกลาง (พื้นที่สีเหลือง) อัตราการเสียชีวิตต่อประชากรเด็กแสนคนเท่ากับ 5 - 7.4 มีจำนวน 15 จังหวัด และจังหวัดในเขตพื้นที่เสี่ยงน้อย (พื้นที่สีเขียว) อัตราการเสียชีวิตต่อประชากรเด็กแสนคนน้อยกว่า 5 มีจำนวน 22 จังหวัด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับฐานข้อมูลปี พ.ศ. 2556 พบว่าจังหวัดพื้นที่เสี่ยงมากเดิมลดไป 17 จังหวัด (คงอยู่ 22 จังหวัด) และมีเพิ่มใหม่อีก 18 จังหวัด (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 เปรียบเทียบการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2556 และ 2557 จำแนกตามเขตพื้นที่เสี่ยง

แหล่งข้อมูล: ข้อมูลระดับจังหวัด สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
วิเคราะห์: สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

เมื่อจำแนกเป็นรายจังหวัดพบว่าจังหวัดที่มีอัตราการเสียชีวิตต่อประชากรเด็กแ่สนคนสูงที่สุด 10 อันดับแรก ในปีพ.ศ. 2557 ได้แก่ ตราด สุรินทร์ อุดรธานี สระแก้ว ภูเก็ต เพชรบุรี พังงา พิจิตร ประจวบคีรีขันธ์ และจันทบุรี ส่วนจังหวัดที่มีทั้งอัตราการเสียชีวิตต่อประชากรเด็กแ่สนคนและจำนวนการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กสูงที่สุด 10 อันดับแรก ในปีพ.ศ. 2557 ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ ๑ จังหวัดที่มีอัตราการเสียชีวิตต่อประชากร 100,000 คนจากการจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี สูงที่สุด 10 อันดับแรก ปี พ.ศ. 2555-2557

อันดับ	ปี พ.ศ. 2555		ปี พ.ศ. 2556		ปี พ.ศ. 2557	
	จังหวัด	จำนวน	จังหวัด	จำนวน	จังหวัด	จำนวน
1	สระแก้ว	18.1	สระแก้ว	24.7	ตราด	14.3
2	ฉะเชิงเทรา	18.1	ประจวบคีรีขันธ์	17.9	สุรินทร์	14.2
3	อำนาจเจริญ	16.3	พังงา	16.7	อุดรธานี	13.7
4	สมุทรสงคราม	15.8	อุดรดิษฐ์	15.6	สระแก้ว	13.4
5	นครนายก	15.3	ฉะเชิงเทรา	15.3	ภูเก็ต	13.3
6	ระยอง	15.3	สุรินทร์	14.3	เพชรบุรี	13.3
7	ปราจีนบุรี	15.1	มุกดาหาร	13.2	พังงา	13.1
8	สุพรรณบุรี	15.1	พิษณุโลก	12.9	พิจิตร	12.6
9	สกลนคร	14.5	สมุทรสงคราม	12.7	ประจวบคีรีขันธ์	12.0
10	จันทบุรี	14.3	ศรีสะเกษ	12.5	จันทบุรี	11.5

ตารางที่ ๒ จังหวัดที่มีจำนวนการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี สูงที่สุด 10 อันดับแรก ปี พ.ศ. 2555-2557

อันดับ	ปี พ.ศ. 2555		ปี พ.ศ. 2556		ปี พ.ศ. 2557	
	จังหวัด	จำนวน	จังหวัด	จำนวน	จังหวัด	จำนวน
1	นครราชสีมา	40	สุรินทร์	40	อุดรธานี	41
2	ศรีสะเกษ	40	นครราชสีมา	36	สุรินทร์	39
3	อุบลราชธานี	39	ศรีสะเกษ	36	อุบลราชธานี	39
4	สกลนคร	34	บุรีรัมย์	34	นครราชสีมา	23
5	สุรินทร์	32	อุบลราชธานี	31	ชลบุรี	22
6	อุดรธานี	32	สระแก้ว	28	ร้อยเอ็ด	22
7	บุรีรัมย์	30	สุราษฎร์ธานี	25	สกลนคร	22
8	สงขลา	30	กรุงเทพมหานคร	23	กรุงเทพมหานคร	21
9	กรุงเทพมหานคร	26	ขอนแก่น	22	ศรีสะเกษ	19
10	นครศรีธรรมราช	25	สงขลา	22	สงขลา	19

แหล่งข้อมูล: ข้อมูลกรมบัตร. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

วิเคราะห์: สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

แหล่งข้อมูล

1. World Health Organization. The Global Report on Drowning. Available from: http://www.lifesaving.bc.ca/sites/default/files/WHO_Report_on_Drowning_-_November_17_2014.pdf [2014 Nov 22].
2. สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค. สถานการณ์การตกร่น้ำ จมน้ำของเด็กในประเทศไทย. ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพยาบาลองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2552.
3. สุชาดา เกิดมงคลการ. จำนวน ร้อยละ และอัตราการเสียชีวิตจากการบาดเจ็บ พ.ศ. 2546 - 2557 [เอกสารไม่ตีพิมพ์]. สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2558.
4. สัม เอกเฉลิมเกียรติ. ทบทวนวรรณกรรมการจมน้ำของเด็ก. ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพยาบาลองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2550.
5. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. จำนวนและอัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำ พ.ศ. 2548 - 2557 [ไฟล์ข้อมูล]. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข; 2558.
6. สำนักระบาดวิทยา. รายงานการเฝ้าระวังการบาดเจ็บระดับชาติ (Injury Surveillance System: IS) ปี พ.ศ. 2556 [ไฟล์ข้อมูล]. กรุงเทพมหานคร: สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข; 2557.
7. สุชาดา เกิดมงคลการ, สัม เอกเฉลิมเกียรติ และคณะ. ประเมินผลการดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำ “วัคซีนป้องกันเด็กจมน้ำ”. สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค; 2557.
8. อติศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์. การจมน้ำในเด็กและการป้องกัน [Online], Available form: www.csip.org, [Accessed 2007 Nov 10].

จัดทำโดย

สุชาดา เกิดมงคลการ และ สัม เอกเฉลิมเกียรติ
สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

E-mail: jew_suchada@hotmail.com, som_atat@yahoo.com

ณ วันที่ 5 ตุลาคม 2558